

Syndebukken Arne Treholt

Siste ukers opprulling av Arne Treholt-saken er blitt en studie i menneskelig forfall.

En ung, begavet mann med et usedvanlig vinnende vesen, mange venner innen det politiske liv og i alle yrkesgrupper, med en lysende karriere, en mann som livet har ødslet sine gaver over, blir plutselig avslørt som spion for det land som fremfor noe truer verdensfreden.

Hvordan kan slikt skje?

Svarene er mange.

Et av dem peker på Arbeiderpartiet i 1920-årene, da ikke bare en mann innen partiet fikk penger fra Sovjet, for å drive sitt muldvarparbeide i det norske samfunn. Hele partiet fikk det, og nyttet dem flittig.

De mest aktive innen partiet ble tiltalt den gang. Riktignok ikke for agentvirksomhet, men for sabotasje mot vårt militære beredskap. Noe det norske folk den gang betraktet som forræderi.

Dommen falt i Lagmannsrett den 6. juni 1924, og senere stadfestet i Høyesterett. Einar Gerhardsen fikk 75 dagers fengsel. Det samme fikk Rolf Hofmoe, A. Arnesen, M. Bergseth, A. Kristiansen og Haakon Hoff.

90 dagers fengsel fikk A. Zackariassen, mens Nils Høns-

vald, Haakon Meyer, Martin Tranmæl og Oscar Torp fikk hver 5 måneders fengsel.

8 av de tiltalte, bl.a. Hønsvald og Oscar Torp, mistet også retten til å tjenestegjøre i rikets krigsmakt for 10 år.

Gerhardsen ble senere statsminister og Oscar Torp forsvarsminister (!), samtidig som de mindre koryfeer alle ble anbragt i nøkkelstillinger i inn- og utland.

Siden har mange i partiets unge garde, og spesielt akademiker-ungdommen, søkt å fremme samme kommunistiske holdninger fra den gang, hisset opp av pamper som var elever under den tids AP-junta.

Arne Treholt lot seg ikke bare påvirke til å gå i fredstog, — han ble også aktiv spion.

Om ham skriver *Idar Aarheim* i en lenger artikkel i «Morgenbladet» den 27. januar: («Slik er de mentale forutsetninger for det sosialistiske forræderi»).

«Selvfølgelig tar nu alle avstand fra Arne Treholt for at han i handling fulgte sitt sovjetvennlige sinnelag. Men hvorfor denne avstandstagen? Han har jo bare tatt de ideologiske konsekvenser av det akademiske miljø av radikalere som han kommer fra og som tenker de samme tan-

ker som han. Det er de samme kretser som daglig ser på USA som en større trusel enn Sovjetunionen, som undergraver NATO-samarbeidet, bekjemper de hemmelige tjenester (som nu har avslørt en av deres egne som sovjetagent) og drømmer om en sosialistisk verdensorden. Tidligere samlet de seg helst i SV, nu har de også fått den avgjørende innflytelse i et radikaliseret Arbeiderparti.

Naivt

Naivt skrives det om i hvilken grad Arne Treholt har vært en sikkerhetsrisiko. Selvfølgelig har han vært det. Men et langt mer truende faktum er at Det Norske Arbeiderparti med sin dreining i sikkerhetspolitikken representerer en sikkerhetsrisiko for Norge. Juridisk er det nu etter avsløringen en avgrunn mellom en Arne Treholt og vennen *Einar Førde*, politisk knapt en hårsbredd.

Nei, det nytter nok ikke å gjøre Arne Treholt til enslig syndebukk for en hel generasjon av venstresosialister. Overalt sitter de nu i sine påvirkningsposisjoner; i politiske partier og i embedsverk, i «fredsorganisasjoner» og Nei til atomvåpen, i
(Forts. side 7)

Da britene sviktet sine egne :

BLODBADET I BERGEN

En dag i 1944, altså for 40 år siden, opplevet Bergen et krigens inferno, der døden gjorde sin rike høst.

I alt 196 bergensere ble drept, derav 60 barn, da svarte, britiske rovfugler i morgentimene seilte inn fra havet, og slapp sin last over sivilbefolkningen. Små og store hus ble knust, veltet, splintret eller rett og slett blåst vekk fra grunnmuren, og såredes skrik og jammer blandet seg med detonasjonene fra de eksploderende bomber.

Holen barneskole ble et av målene, og den store bygning styrtet over tilfluktsrommet, hvor de fleste elevene oppholdt seg. Alle gikk en grusom skjebne imøte.

Nå, førti år etterpå, er det konstateret at norske militære myndigheter i London, sammen med det allierte flyvåpen, hadde planlagt angrepet, men ikke slik det skjedde.

Umiddelbart før operasjonen ble satt igang ble nemlig den opprinnelige plan ganske enkelt tilintetgjort av britene, og uten varsel til nordmennene ble 100 Lancaster-fly sendt mot Bergen, med denne ordre: «BOMB OM- RÅDET DER UBÅTBUNKEREN LIGGER».

FOLK OG LAND har snakket med en norsk offiser som har førstehands kjennskap til de første planer for angrepet. Han forteller:

— Hurtige fly av typen Mosquito skulle gå over Bergen, og der trekke til seg det tyske flyvern. Mens dette skjedde skulle et lite antall Lancaster bombefly gå inn over Askøy, og der slippe ned små, spesialkonstruerte bombebåter. Disse skulle styres av dykkere og gå mot åpningen i ubåtbunkerens. Etter forsikring om riktig kurs, skulle dykkerne hoppe over bord og la seg redde av Mil.Org. i Bergen, som var gitt varsel.

Det gikk annerledes.

Britene sviktet nordmennene.

Med brutal tilsidesettelse av alle humane hensyn sendte de sin last over en av Bergens vakre forsteder, som ble forvandlet til et brennende og rykende inferno.

Det virkelige mål, UBÅTBUNKEREN, sto der fortsatt uskadd og intakt, — og ingen tyske soldater mistet livet i dette kapittel av vår okkupasjonshistorie, som vi har hørt så lite om.

Kåre Voie

Det er Ibsen som sier at «Evig eies kun det tapte». Hva som kan ha inspirert dikteren til dette selsomme paradoks er jeg ikke helt klar over. Men sikkert er det at jeg følte ordene med en viss sviende humor, da jeg en aften mediterte foran bokhyllen. Jeg tenkte på de fraværende. På alle de bøker som gjennom årene har forlatt sit gode selskap for å friste en flakkende tilværelse mellom venner og kjente. Jeg følte det som om jeg hadde sviktet dem. Det var som om tomheten etter dem sved som anklager i mitt sinn. De hadde jo vært mine fortrolige, de hadde opplatt sitt liv og sine tanker for meg. De hadde gjort meg delaktig i sine skjebner. En verden av skjønnet ga de meg, men også hesligheten i sin sannhet. Det er som om jeg ennu hører ropene: Her ligger vi, du samlet oss med nidkjærhet og vi betydde da noe for deg! Evig eies kun det tapte. Svunnen lykke og utlånte bøker kommer aldri mer tilbake.

Det er ellers en av tilværelsens gode stunder dette å vandre gjennom aftenstille stuer, når de andre sover og natten siger på. Da er meditasjonens time kommet. Det er noe godt og vakkert over den stillhet som natten og andres søvn skaper omkring en.

Meditasjon

Noen dagboksnotater fra mellomkrigstiden

Av Frank Rennord

og likevel er det som om dagens liv ennu fyller rummene. Som om glad barnelatter hvelver seg over dem. En teddybjørn stirrer noe vemodig på meg fra en av krokene. Det ene øret dingler noe medtatt ned og en umiddelbar følelse av medynk med dette forlatte vesen griper meg. Jeg lemper den forsiktig over i divanen og det stiger et flisfyllt sukk opp fra den.

Det er en slik vandring der gjerne ender ved bokhyllen. Egentlig har man foresatt seg endelig å ta fatt på et av de utallige arbeider som skal gjøres «ved leilighet». Ordne opp i skrivebordsskuffen, — et hellig kaos av notater, klipp og artikler. Ord som lever og vil frem i lyset, som maser på og som innbilder seg at verden bare venter på dem. Egentlig måtte det være deilig befriende å se det hele gå opp i flammer, men ville det ikke føles som å stikke sin egen hånd i

varmen? Fordi det alt sammen jo er endel av en selv. Derfor stopper jeg de halstarrige ordene ned i sine gjemmer for deretter å ta befriende grep i bokhyllen. Så tar jeg pipen og ingenting mer er ondt.

En avis iverksatte en enquete: I hvilken tidsepoke ville De helst leve? Det var verd å legge merke til, at en overveiende del av svarene gikk ut på at man helst ville ha levet i tiden før den første verdenskrigen. Dette store skille mellom en gammel og ny kultur.

Svarene kom fra de mennesker som ble født på tampen av det forrige århundre. Denne generasjon har vel da også uten tvil gjennomlevd verdenshistoriens mest interessante, men også mest opprivende epoke. I løpet av få decennier opplevde vi en utvikling på alle områder, — en utvikling som ikke alene har revolusjonert menneskenes tilvæ-

relse, sosialt som økonomisk, men også deres innstilling til livet. Mens folkenes historie tidligere ble formet gjennom århundrer, finnes der knapt noen nasjon som ikke gjennom disse decennier enten har fått sitt u-livsår eller som har reist seg friere og sterkere. Den tekniske og økonomiske utvikling pisket menneskeheten fremover. Det ble ingen tid til å stanse opp og lytte etter de toner, som ga oss en sinnets harmoni. Vi som akkurat opplevde de siste skumringstimer i parafinlampens tid, vi som holdt våre hender skjermende for øynene, da den første glødelampe strålte som et eventyr, vi som så den første harkende bil stønne seg gjennom gatene, vi som formelig sank i kne da det første flyet svevet over takene eller da de første stemmer fra en fjern verden hvisket inn i stuene. Jo, vi følte at vi sto på terskelen til en helt ny ver-

den. I løpet av noen decennier hadde vår klode fått noen århundrers elde.

Parallelt med denne utvikling ble de politiske feider skarpere. Der kom nye toner inn, — toner som aldri tidligere var hørt. De gamle partier lyttet forferdet. Det var den første svake oppsang fra det dengang revolusjonære arbeiderparti, det parti hvis kampsang ennu er en mare for verden. Dette var i tiden før den første verdenskrig. Den som hadde sendt sine små varslere, som ikke ble oppfanget her hjemme. Likevel gikk det som et fjertende budskap hin solfylte sommerdag, — at nu var krigen kommet. Så fulgte den rivende malstrøm, som brøt menneskeskjebner ned. Et gigantisk uvær som fulgte opp hva mennesker gjennom århundrer hadde skapt. Men som også avslørte og knuste alle de fiktive verdier som man hadde bygget sin tilværelse på. Etterpå fulgte så stillheten. Det var som om ingenting mere ville gro. Mange av våre drømme, våre håp, våre lengsler var spjettet opp. Utallige drev som vrakgods ut på livets elv, — inn i bakevjen hvor de fløt rundt og rundt for aldri mer å komme ut i strømmen. Enkelte lot seg helt
(Forts. side 2)

Meditasjon . . .

(Forts. fra side 1)

synke ned i glemsel og dynd med det samme. I disse år gikk en hel generasjon tapt.

Så kom der en tid karakterisert ved stålet og betongen. Ikke bare rent produktivt, men i mennesket selv. Fantasien, følelsen og sinnets stemning lå også under en maske av betong. Man hadde tapt frimodigheten til å være seg selv overfor andre. Man gikk som dalskygger forbi hverandre. Men bak disse masker levde et liv preget av de gleder, de savn og lidelser som hadde skapt det. Alt dette vi ikke ser. Og ikke bryr oss om å få se. Vi tror jo gjerne at livet bare er noe vi skaper gjennom våre venner, gjennom våre innkjøp, gjennom våre vaner. Mens det derimot er våre egne tanker som skaper det. De er det eneste som er ubestikkelige. Derfor er de så verdifulle. De gir oss en rustning som beskytter mot de kårdestikk enhver er utsatt for i kampen.

Den store trang til fellesskap på alle områder — denne utslettende kollektivitet — truet med å knekke individualismen. Alle jaget med alle. Ingen turde skille seg ut fra flokken for å gå sine egne stier. Ingen turde gråte, hvor andre kanskje lo. Den tettede sammenheng i tilværelsen gjorde enhver handling skjebnsvanger overfor andre.

Men opp av dette fellesskap vokste kravet om nye verdier. En ny idealisme. En sterkere tro. De materielle verdier sviktet, der ble ingen ny levestandard, derfor klynget man seg til håpet om å finne en ny livsstandard. Nye religionsrørsler, nye sterke nasjonale bevegelser, en rekke nye -ismer ble født av tidens eget svangerskap.

Helst ville jeg selv ha levet i tidsrummet 1840 frem til 1910. Der lå en viss tretthet i dette ønske. Alle disse år, mettet av tunge begivenheter, personlige opplevelser, rystet man ikke så lett av seg. Barndommens år, våre foreldres år, steg så meget lysere og vakrere frem. Vi sto like som nu utenfor hagegjerdet og så inn i en vakker have med grønne plener og et hav av blomster. Det var ikke til å tro. Vi lengtet alle etter det Shang-ri-la, det Utopia, vi leser om i «Tapte horisonter». Lengselen lå som et tempel i våre sinn og der skulle ikke mer til enn duften av en bestemt blomst, en strofe av Schubert eller en linje av et glemt dikt for å bringe oss derinn. Under det rastløse jag kunne man føle en intens trang til stillhet og harmoni, til voksløs og spinnettets enkle toner.

— Og nu sitter jeg her i det Herrens år 1983, og leser disse linjer opp igjen, og kunne skrive det samme på ny. Historien og livet går videre uten å bry seg om at seilassen går mot de samme skjær. Mennesket tror, at det for lengst har fått nok, at det ikke

Glimrende omtale :

«Glemt soldat» er en bok i rett tid, sier «Farmand»

— Jeg la ikke «GLEMT SOLDAT» fra meg før jeg hadde lest den fra perm til perm, skriver Werner Christie i «Farmand» om boken til Sigurd Senje.

(«Farmand» nr. 1. -84)

I en glimrende anmeldelse av boken leser vi bl. a.:

«Her i landet heter det en gang nazist, alltid nazist. En god paragraf fra hakkeloven å bruke for mange. Ulf og kameratene hans må leve med den paragrafen. Ikke til daglig, men hvis det er noe det gjelder. Du må ikke tro du kann vinne over noen. Du søker ikke sjefsstillinger, du blir ikke formann i klubben, du må ikke komme for høyt på strå. Ikke kreve noe ekstra av myndighetene eller medborgerne. Ikke vise deg på TV-skjermen, ikke skrive bok. Du tilhører en isolert gruppe, en minoritet som jødene eller fremmedarbeiderne. Hjelper ikke om det er tretti år etter. Du er nazist til din død. Skån familien, vær snill gutt og hold kjeft.»

Ofta hører man: «Skal vi da aldri bli ferdige med krigen?» Svaret blir både ja og nei. De lærdommer vi høstet skal vi aldri glemme, men Ulf's skjebnsvangre feiltrinn må vi kunne sette en strek over idag — 40 år etter. I realiteten traff han sitt valg som 14-15-åring, og slik som forholdene lå an var utfallet gitt på forhånd. Ulf har fått betale dyrt nok, han trenger i alle fall ikke flere lærepenger.

I krig er alt svart eller hvitt, venn eller fiende — individene forsvinner. I fredstid må det være noe som heter formildende omstendigheter, da må vi være store nok til å se på individet. Hvem vil oppkaste seg til dommer over gutten Ulf som ble hvirvlet avgårde i verdenshistoriens malstrøm? Disse ungguttene er nu aldrende familiefedre. Vi kan ikke lengre stemple dem og deres nærmeste son en slags pariakaste, i alle andre livssituasjoner er det noe som heter tilgivelse. For meg er det langt vanskeligere å glemme de lunkne, de stripe og krigsprofittene, de som bare var opptatt av å redde eget skinn.

«Glemt soldat» er en bok i rette tid. Foruten Ulf's fengslende og ulykkelige historie får vi et sant bilde av krigen på Østfronten og livet i sovjetiske fangeleire. Ulf må ha vært en god forteller, vi merker hvordan enkelte hendelser har brent seg inn i hans bevissthet, andre ganger glir dagene som en grå strøm i fangeleirenes sløvende rutine. — Senje har forstått å gi Ulf's fortelling og budskap en riktig sprogdrakt. Nøkternt, men spennende forteller han om frontkjemperen Ulf's liv. Enten vi liker det eller ikke, dette er en vesentlig del av Norges krishistorie.»

Boken er kommet ut på PAX og bør leses av alle som er interessert i våre frontkjemperes innsats på Østfronten, og hva som senere hendte noen av dem.

Heller ikke DE visste

Like før jul forelå en bok på Cappelen forlag, der Robert Levin forteller sin livshistorie til datteren, journalist Mona Levin. Boken heter: «Med livet i hendene».

I Morgenbladet den 23. januar omtaler tidligere sjefredaktør Chr. Christensen boken, der han peker på at den er «et ytterst interessant dokument når det gjelder de viktige 1940-årene i norsk historie».

Og det kan stemme. Hør bare hva CC skriver: «Under etterkrigsoppgjøret ga vi NS-medlemmene et kollektivt ansvar og skyld for hendelser og misgjerninger. Senere i opinioenen er de også gjort med-ansvarlige for den groteske tilintetgjørelsesprosess av jøder i nasjonal-socialistenes dødsleire. Når skogsarbeiderne fra Hedmark som hadde båret «solkorset» i krigsårene påstod seg uten kjennskap til «Nacht und Nebel», valgte man ikke å tro dem.

Robert Levin forteller at politiske flykninger og jøder fra Tyskland hadde vanskeligheter med å bli trodd — selv av norske jøder — når de fortalte om rettsløshet og konsentrasjonsleire. Han sier at han ble engstelig. Negley Farson, Douglas Reed, William Schirer og andre

Norske jøder

Men norske jøder var ikke så orientert at de drog av landet da Wehrmacht, Terboven og SS ankom. Tvert imot fortsatte de i sine funksjoner, og lenge i håp om å få være i fred. Det berettes i boken om bøllete opptreden overfor jøder, noe som ble oppfattet som feig pøbels demonstrasjon av sitt jødehat med en slags ideologisk autorisasjon. I parentes bemerket: noe av det samme vi opplever i dag, stillingstagender i Midt-Østen-konflikten er i mange relasjoner vikarierende motiv, for å dekke en primitiv antisemittisk holdning.

Selv som flykninger i Sverige var Levins, mens de fryktet slektingers og jødiske venners skjebne, ikke klar over hva som virkelig hendte i Tyskland og Polen. Den forferdende systematiske utryddelse av europeiske jøder som fant sted stod først i all sin grellhet klart for dem etter hjemkomsten til det frie Norge 1945.

Når opplyste og informerte norske jøder som Levins ikke var klar over hva Hitler, Himmler, Kaltenbrunner, Eichmann hadde iverksatt, kan man ikke i dag legge den byrde på NS-folks efterkommere at deres foreldre var medansvarlig for den systematiske utryddelses- eller tilintetgjørelsesprosess. Noe annet er at det skjedde meget i vårt eget land som krevet ansvar og oppgjør.»

GI DETTE NUMMER VIDERE

till en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

Ung historikar med godt granskararbeid

Øystein Sørensen:

FRA MARX TIL QUISLING

Aventura Forlag 1983

Øystein Sørensen er fødd 17/10 1954 — altså enno ikkje fylt 30 år. Han høyrer altså til ein generasjon som ikkje har opplevd mellomkrigstid og okkupasjonstid, men derimot venteleg svært mykje av «demokratisk» hjernevask i skule, kirke og massemedia. Kvar han står i det politiske landskapet, er ikkje greit å finne ut, men ein vil helst

lenger evner å ta mere inn i sinn og hjerte. Men tiden selv omformer det og fører dets rytme inn i sin. I tusen år har vi levd, reaksjonen har tapt sin kraft.

Jeg tar en bok i hyllen . . .

Frank Rennord

tippe ein stad på den såkalla «venstresida». I boka «Fra Marx til Quisling» er det då også folk frå denne sida han har tatt for seg, folk som i vanleg marxistisk språkbruk gjerne blir kalla «renegater» og fråfallne.

Hovedpersonene er 5 nordmenn, tidlegare aktive medlemmer og førande menn i den marxistiske arbeidarrørsla, som i okkupasjonsåra fann vegen til NS: Eugène Olausson, Sverre Krogh, Hallvard Olsen, Albin Eines og Håkon Meyer. Alle vart landssvikdomte, med frå 2 1/4 års fengsel til 10 års tvangsarbeid, og dokumentene frå desse sakene har vore ei av hovedkjeldene. Men forfattere viser og til ei rekke aviser og tidsskrifter, heilt frå «Direkte Aktion» til «Norsk Arbeidsliv» og «Arbeiderbladet», dertil mange bøker og brosjyrer, også Håkon Meyer's; «Et annet syn» og Odd Melsom's; «Supplement til okkupasjonshistorien».

Alt i alt sit ein med ei kjensle av at forfattere har tatt si granskaroppgåve alvårleg, og ein finn ikkje noko av den svart-kvitmålinga som vi har sett så alt for mykje av i etterkrigsåra. Det kjem nok fram at desse mennene, i likskap med oss andre, hadde sine svake sider —, stort alkoholforbruk er nemnt for eit par av dem —, likevel får ein det inntrykk at forfattere respektar det politiske synet dei stod for. Om han ikkje seier det beint fram, har han venteleg havt ei kjensle av at det kravde moralsk mod å vedkjenne seg dette synet. I serleg mon gjeld dette Håkon Meyer, ein mann som visstnok ikkje ein gong var medlem av NS, men likevel våga å gå sin eigen veg. Med eilita omskriving av eit kjent bibelord: Ein nasjonal sosialist som det ikkje var svik i.

I kapitlet «To omgående bevegelser» omtalar Sørensen den rørsla i Tyskland som forfatta-

ren Reinhard Kühn har kalla «Det nasjonal-socialistiske venstre», og vidare det som han sjølv kallar «det internasjonale overløperfenomenet». Her nemner han m.a. svensken Nils Flyg, franskmennene Hubert Lagardelle og Jaques Doriot —, forutan, sjølsagt, Oswald Mosley og Benito Mussolini. I neste kapittel jamfører han så det desse mennene stod for, med det han kallar «Det nasjonalsosialistiske venstre i NS», og dreg fram mange karakteristiske fråsegner av Odd Melsom, Ernst Løvås, Kåre Rein m.fl. —, så mange og så eintydige, at påstanden om det «arbeidarfiendtlige» NS vel heretter må vera død og makteslaus!

Elles vil eg berre seie: Kjøp boka, og les henne grundig. Ho er verd både pengane og tida.

Oldersletten, 8700 Nesna
Trygve Engen

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør: Kåre Haugerud. (Treffes kun etter avtale.)

POSTADRESSE: Boks 924 Sentrum, Oslo 1 - Tlf.: (02) 19 06 71 (Tlf.svarer)

Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo:

Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 17—20.

Abonnement: Pr. år kr. 80,-. I omslag kr. 100,-. Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Utgiver: A/S Historisk Forlag

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a., pr. spaltemm.

Minstepris kr. 50,-

Trykk: Viking Boktrykkeri A.s

Omkring FOLK OG LAND

Mange kan kanskje forarges når vi så ofte maser på leserne om å gi penger til FOLK OG LAND's drift.

Det er likevel nødvendig med slike oppfordringer.

Som kjent får ikke bladet vårt pressestøtte fra staten, og vi har ikke annonseinntekter å klamre oss til.

De eneste vi fullt og helt må lite på når det gjelder driftsmidler, er FOLK OG LAND's venner rundt omkring i landet.

Mange er rørende oppofrende, og gir faste beløp hver måned, kanskje på bekostning av ting de sårt trenger til hus og hjem. Noen gir «vennegaver» når de føler at de har «noe» til overs. Vår honnør gir vi til alle disse hedersmennene.

En honnør gir vi også til de abonnenter, som kanskje ikke yter ekstra bidrag, men som betaler kontingenten inn i rett tid. Ikke alle gjør det.

Hittil har vi klart å fylle «hullene» etter de abonnenter som dør fra oss, men fortsatt er vi ikke i tvil om at abonnent-tallet kan flerdobles hvis mange nok går inn for å skaffe nye abonnenter i vennekretsen. Her ligger upløyet mark.

Eller hvorfor ikke spandere et par gaveabonnement til bra folk, som trenger opplysninger om norsk okkupasjonshistorie? Vi oppgir ikke navn på givere, og sender dessuten avisen i konvolutt.

Når det gjelder nye abonnenter i 1983 kan vi fortelle at Nord-Trøndelag, Rogaland og Oslo kom best ut av det, fulgt av Telemark, Oppland og Østfold. Hordaland og Aust-Agder er på «gli», men andre fylker står på «stedet hvil».

I utlandet har vi lesere spredt over mange land, og her opplever vi at tallet på abonnenter øker spesielt i Danmark og Sverige.

Anonymiteten er på veg ut, når det gjelder innlegg i avisen. Stadig flere skriver under fullt navn. Og godt er det.

Likevel har vi et hjertesukk:

Vi fortviles over lengden på alt artikkelstoff som strømmer inn. Mye brukbart stoff har av den grunn gått i papirkurven, eller har måttet vente i måneder på plass.

For fremtiden vil derfor alle manuskripter på over 2 A4 ark (god linjeavstand) konsekvent utelukkes.

Men først og fremst er det penger det gjelder: Til utsendelsen, utstyr, utvidelse og utbredelse.

Gjør en innsats for FOLK OG LAND, vår fane i kampen for sannhet og rett.

Vi maser nødig

og vil helst ikke bruke knapp arbeidskraft til å purre våre abonnenter. Men for mange har ennå ikke betalt sin kontingent for 1984.

Hvis du er en av dem som ikke har betalt, vennligst gjør det snarest!

Kontingent — Åpen forsendelse kr. 80,—
Kontingent — I konvolutt kr. 100,—

FOLK OG LAND
Postboks 924 Sentrum
Oslo 1

Postgiro: 5 16 45 04 - Bankgiro: 6063.05.01248

Den tyske kirkegård i Oslo

ET REISEMÅL FOR TYSKE TURISTER PÅ NORGESBESØK

Av adjunkt Arne Årnes

Cirka 300 meter øst for sjømannsskolen på Ekeberg, på det såkalte Ekebergplataet lå tyskernes kirkegård fra siste verdenskrig.

Da krigen sluttet, var dette Norges mest stilrene, monumentale og kulturpregede kirkegård. Tusener av tyske soldater og offiserer, blant annet de omkomne fra krysseren Blücher, lå begravne her, mellom lange rader av rosentrær.

Da freden kom, torde fremdeles den såkalte norske hjemmefront ikke å komme i nærheten av tyske tropper. Den dro i steden opp til kirkegården deres og sprengte gravene med dynamitt så tarmene hang i grankvistene. Da de ikke hadde mer sprengstoff, gjorde de sitt fornedne på gravene.

Dette var første og siste gangen hjemmefronten vant et slag mot tyske soldater. St. Hanskvelden 1945 arrangertes det fest på den tyske krigskirkegården, med St. Hansild av gravkors og negerdans over gravene (Negro Spirituals).

Om nettene lå det norske jenter oppe på kirkegården og pirket mannskiten bort fra gravene til kjærestene sine med trepinner. Det ble sagt at det spøkte der oppe.

Disse jentene hadde hodet inntullet i klær og viste seg ikke om dagen, fordi kronprinsens tropper dro rundt med sakser og klippet håret av dem, som offisiell og offentlig folkeforlystelse.

Store mengder med torgkjerlinger drev også med hagesakser og grev oppe på kirkegården, så de kunne selge blomster og rosentrær på Stortorvet i Oslo.

Etter hvert ble kirkegården enda mer vandalisert, og snart ble den tatt i bruk som utstillingsplass for husdyr. Og det brukes den til fremdeles, — noe enhver tysk turist kan forvise seg om ved besøk på stedet for å søke etter gravene til frontkamerater og slektninger. I stedet for gravene finner han bare søledammer, heste- og grise-møkk.

Den 11. juni 1959 ble Landbrukets jubileumsutstilling åpnet på den tyske kirkegården på Ekeberg. Innen to uker hadde 500 000 mennesker besøkt utstillingen. Og 1500 husdyr hadde gjødslet den 350 dekar store kirkegården. Landets konge besøkte utstillingen og drakk geitemelk, ifølge billed-reportasjen. (Bevis og kilder: Hovedstadpressen og for eksempel «Norwegian Pictorial Review», june 1959. Utgiver: Faktum Forlag, Arne Skuseth & Co., Teatergaten 2, Oslo.)

Dagbladet i Oslo hadde en vesentlig andel i denne uverdige fremferd ved å hisse opp befolk-

ningen til hærverk på kirkegården.

Sommeren 1940 sang de tyske soldater så himmelen ville løfte seg. De omfavnet oss nordmenn og ville dele gleden med oss over at det nå syntes å lykkes for dem å kjempe seg fri fra fornedsene, ydmykelsene og utsugningene etter å ha tapt første verdenskrigen. Nå hadde de utsikter til en plass i solen som andre folk og nasjoner!

Fem år senere, i 1945, marsjerte de like taktfast som da de kom. Men de sang ikke lenger. De hadde fått viljeknuter rundt kjeften av å kjempe mot 48 nasjoner i fem år og tapt.

Likevel pekte de ikke nese mot offiserene og ville lynsje dem.

Romere gjør ikke slikt!

Derimot var det en del Osloborgere som pekte nese, men den tyske soldat brydde seg «nix» om det. Det alvorlige stensansiktet vendte rett fram. Nå dro han hjem til Tyskland, og «Arm og nøgen han tog på rydningsværket fat på ny» (Ibsen: Peer Gynt, 5. handling).

Det kan synes merkelig at det i de dager, sommeren 1945, under raseringen av kirkegården, fantes en enslig tysker som klar- te å tekkes slike nordmenn, som la for dagen en slik ånd og oppførsel at gravskjenderne og kvinnfolk-klipperne jublet for ham og festet sammen med ham. En slik tysker fantes virkelig. Han het *Willy Brandt*.

Jeg har selv hørt ham i Nasjonalteatret i Oslo i 1946, hvor han fra scenen, lattermild ironiserte over den tyske nasjonalkarakter for et begeistret publikum. Han lot det skinne igjennom at her var rette mannen til å omskolere tyskerne og lære dem folkeskikk så de kunne bli som andre mennesker de også. Men først måtte de straffes, hundses, flåes, sjokkeres. Ydmygelsens beger måtte tømmes til bunns. De måtte se sine ledere hengt, så de riktig kunne bli klar over hva de hadde vært med på og hva de var. Sammenbruddet måtte være fullstendig og skyldserkjennelse hos hver enkelt var nødvendig om tyskerne skulle godtas som mennesker og landet få en plass ytterst på benken blant nasjonene.

Slik omtrent oppfattet jeg Willy Brandt når han holdt foredrag for folket i Oslo, og hans publikum var alltid de mest innbitte motstandere av Tyskland. Så skrev han en bok på norsk som het «Forbrytere og andre tyskere»: Ikke riktig alle tyskere var forbrytere, — ikke slike som han.

Derfor ville han gjerne ha støtte fra Norge når han dro hjem til Tyskland for å gjøre politisk karriere.

Den ble også gitt, etter fattig evne!

Tyske turister!

Besøk Norge i sommerferien!

Besøk den tyske kirkegård 300 meter øst for sjømannsskolen på Ekeberg i Oslo! La Willy Brandt være veiviser! Han kjenner stedet og miljøet hvor han vant sine sporer!

Dette stykket ble skrevet den 18. november 1966. Men det var ingen norsk avis som var villig til å bringe noe slikt. Det gjorde derimot en tysk avis; og det forårsaket adskillig røre, men bare noen dager. Så ble alt stille, sannsynligvis etter norsk påtrykk.

Hva som foregikk på den tyske krigskirkegården i Oslo, har jeg selv vært øyevitne til og slår ikke av noe på min fremstilling.

Dette er innsendt den 20. november 1983.

6650 Surnadal
Arne Årnes

P.S.

Det var *Det Kongelige Selskap for Norges Vel* som feiret sitt 150-års jubileum på ovennevnte lite verdige måte: På en tysk kirkegård, i strid med blant annet folkerett og Genverkonvensjon.

D.S.

TAKK!

En dyptfølende takk til alle som sendte meg hilsener og gratulasjoner til min 75-års dag.

Rolf Jørgen Fuglesang

Vi retter

Et annet standpunkt, IKKE synspunkt, skulle det stå i overskriften til den artikkel Sigurd Mytting skrev i forrige nummer.

Red

Gått bort

Like før FOLK OG LAND går i trykken, får vi meldingen om at journalisten og forfatteren, Ralph *Hewins*, er død.

Han var forfatteren til den mest omdiskuterte bok om Norge før, under og etter okkupasjonen, «Quisling, Prophet without Honour», som kom ut på W. H. Allen, London i 1965, og året etterpå i USA (The John Day Company) og Norge. (Store Bjørn).

Her i landet fikk boken tittelen: «Quisling, profet uten ære».

I den tid Ralph *Hewins* jobbet med boken fikk han mange gode venner blant medlemmer av Nasjonal Samling, og norsk hustru.

Ralph *Hewins* ble 74 år.

Frankrikes skjendsel

I forrige nummer av **FOLK OG LAND** kom Olav Tuxen Todnem med et innlegg, der han berørte Klaus Barbie-saken i Frankrike, og det inntrykk han satt tilbake med: at franskmennene og andre folk nærmer seg «tidsløgnsens ytterste dag».

I lederartikkelen (samme nummer) behandlet også redaksjonen den forestående sak mot Klaus Barbie, som vil fortelle så meget om franskmennenes forbrytelser under siste krig, at det bare vil gå ut over Frankrikes ære.

Spørsmålet er bare: **HAR FRANKRIKE EGENTLIG NOEN ÆRE TIBAKE ?**

DREYFUS-SAKEN OG KIRKEN

Når det gjelder Dreyfus-saken ser vi hvordan Kirken ikke minst deltok i forfølgelsen av ham og ikke var interessert i å søke saken oppklart.

Regjeringen var rasende over at dens ufeilbarlighet og dømmevne var dratt i tvil og mange geistlige sluttet seg til kampanjen mot «den jødiske forræder».

Oberst Picqart og Zola som gikk så varmt inn for gjenopptakelse av saken ble rasende angrepet av regjeringen, hæren og Kirken, mens Esterhazy (den virkelige skyldige som døde i fattigdom og skam) ble både Kirkens og regjeringens erklærte yngling.

Zola ble som kjent på grunn av sitt berømte brev «Jaccuse» («Jeg anklager») hvor han anklager regjeringen og generalstabens for justismordet, stilt for retten og fikk en dom på ett års fengsel, men Høyesterett frikjente ham. Frikjennelsen ble motatt med fullstendig ubeherskede raseriutbrudd fra regjeringen og den kristelige pressen. De beskyldte dommerne for å være en samling ervile, fordervede og bestukkede kujoner».

Da Zola forlot retten ble han spyttet på, overhøvet og slått av

velklede kvinner og menn fra de spesielt reserverte plasser i salen.

Til slutt søkte Zola tilflukt i England, hvorfra han fortsatte kampen.

Når Dreyfus-saken hadde kunnet trekke så mye svindel og løgnaktighet med seg, skyldes det at størstedelen av befolkningen hadde latt seg lede av sine lidenskaper uten tanke på rett og rettferdighet.

HARDY-SAKEN

I femti-årene skrev journalist Axel Kielland en kronikk i «Dagbladet» om forfatteren René Hardy. Forfatteren ble arrestert av den franske motstandsbevegelse like etter okkupasjonen av Frankrike. Han var selv en av lederne av den franske hjemmefront, men på uforklarlig vis unnslopp han Gestapo, som stormet et fellesmøte, der mange motstandskjempere var samlet. Alle de andre ble tatt.

Hardy ble av sine venner utpekt som angiver fordi alle mente det var fysisk umulig for noen å flykte under Gestapos kupp. Følgelig lot tyskerne ham flykte.

I endeløse måneder satt han fengslet og månedene ble til år, 5 år før saken endelig fikk sin

avgjørelse. I Kiellands dramatiske beretning heter det bl.a.:

— Jeg minnes den kvelden i Palais de Justice da krigsrettens dom endelig falt og et tusenstemmig jubelbrøl steg fra den mengden som en uke før hadde skreket: «Korsfest».

Opinionen hadde vært opphisset og krevde dødsdom. Men retten frifant ham blankt, og mengden slo øyeblikkelig om og bar ham på gullstol ut av retten.

Men nye vitner ble senere ført frem og Hardy ble arrestert på ny. Denne gang var rettspresidenten så sikker i sin sak, at han overtok anklagerens rolle.

«Under krigen var kappen hans noe stripet», skrev Kielland, derfor er han ekstra patriotisk nå». Men da det ble ugjen- drivelig bevisst at det forelå falske vitneprov, fabrikkert mot tiltalte, ble han på ny frifunnet.

«Så kom brølet, spontant som et tordenskrall. For massene var dette stort circus, for den sammensunkne, gråtende mannen i tiltaleboksen var det slutten på 5 års innesperring.»

Kielland skriver: «I Norge ville denne saksbehandlingen ikke ha vært tålt i fem minutter».

(Til det siste vil vi si: Hvor var Kielland i 1945? Massens reaksjoner er i alle land den samme, selv om styrkegraden kan variere innen de forskjellige nasjoner. Red.)

René Hardy forsvant etter frifinnelsen, sporløst som en stein en kaster i vannet. Og de få ringene som viste seg på vannflaten, var til liten ære for det franske folket. En skulle jo trodd at frifinnelsesdommen ville ført til full oppreisning for ham, til en åpen innrømmelse av at her

var det reist en anklage uten virkelig grunnlag. Ingenting skjedde.

(Det gjorde det heller ikke her i Norge, bl.a. etter en enstemmig frifinnelsesdom over Victor Mogens. Hele den norske presse boikottet ham etter okkupasjonen, og han døde bitter i Spania. Red.)

FRANKRIKE PÅ ANKLAGEBENKEN

Fra en kronikk i «Morgenbladet» den 24. september 1947, om Arthur Koestlers bok: «Jordens berme», (Gyldendal 1947):

Forut for Frankrikes militære nederlag (194) gikk et annet og fryktelig fall, et moralsk sammenbrudd, et nervesammenbrudd av den uhyggeligste og mest nedverdiggende art. Koestler ble selv et offer for det, og når man har lest hans bok spør man uvilkarlig seg selv med hvilken rett dette folk satte seg til doms i Nürnberg.

Da storkrigen brøt ut oppholdt der seg i Frankrike en mengde flyktninger, en forunderlig skare av alle slags mennesker av alle slags nasjonaliteter — tyskere, russere, spanjere, jøder — det var arbeidere og rikfolk, kunstnere og intellektuelle, vitenskapsmenn, krigere og pasifister. De hadde flyktet fra det som de fleste av dem hadde lært så grundig å kjenne på kroppen, fra diktaturet, det tyske, det russiske, det spanske, det italienske, — det europeiske. De hadde funnet et fristed i Frankrike, og da krigen brøt ut ville de jo intet heller enn å redde landet mot den felles fiende. De ble istedet arrestert og satt i konsentrasjonsleir. Tidens redselsfulle pest, det patriotiske

hysteri, fremmedhatet, hadde grepet det franske folk og fått det til å miste både hode og hjerte. Behandlingen av fangene ble deretter!

Vi er jo nå blitt tutet ørene fulle om det tyske folk — slikt kunne bare tyskere gjøre, ingen uten tyskere, osv., osv.

Det er en løgn og et bedrag som ikke tjener til annet enn å opprettholde en stupid optimisme med hensyn til det moderne

menneskes hele kulturelle og etiske situasjon. Vi vet at russere, italienere, spanjere, ungare, polakker — ja, om hvilke vet vi at de ikke kunne gjøre noe lignende? Hva er det for nasjonal fariseisme som får oss til å anta at vi ikke alle kunne gjøre det! Vi nordmenn selv — hvorfor har vi f.eks. ikke tatt langt strengere på de notoriske tilfelle av fangemishandling e t t e r f r i g j ø r i n g e n ? H v o r f o r e r s a k e n m o t M a r t h a S t e i n s v i k h e n l a g t, e l l e r h v o r f o r e r h e n n e s b o k i k k e b e s l a g l a g t, h v i s d e r e d s l e r h u n b e r e t t e r o m e r l ø g n ? ? (D e t t e g j e l d e r t o r t u r i f e n g s l e r o g « l a n d s s v i k l e i r e r » i N o r g e e t t e r o k k u p a s j o n e n . R e d . a n m .) D e t n a s j o n a l e h y s t e r i o g d e n p a t r i o t i s k e s u b j e k t i v i s m e e r v e d å k o r r u m p e r e o g s å o s s .

Om franskmennene vet vi altså nå beskjed, de var svin som det jo heter, de også, dette førende kulturfolk. Til julen, forteller Koestler, ble brakkene dekorert med grønne kvister over dørene og med inskripsjonen 1940. VIVE LA FRANCE: LIBERTÉ, ÉGALITÉ, FRATERNITÉ.

«Da det hele var over ble kvistene brukt til latrinefeiekoster, og liberté, égalité og fraternité ble skrapet bort.»

MÅNEDENS «PERNILLE»:

I menneskelighetens navn

«Dag og Tid» har hatt et intervju med Dag Halvorsen, han som fikk sparken fra NRK fordi han ikke ville intervjuet Leck Walesa etter påbud fra institusjonen. (Nei, han var jo i Polen, og NRK her, så det er jo forståelig NRK herfra bedre visste hva som var tilrådelig.)

Dag Halvorsen taler om klappjakt på han, ja, personforfølgelse fra kollegers side etterpå, og uttalte bl.a. følgende: «Mest forskrekket er jeg over sensasjonspressens framferd. «Smarte» reportasjesjefer og «smarte» journalister»... arbeider på en måte som snart bør tvinge fram en debatt om både pressefriheten og individets integritet.»

Jeg sitter med «Dagbladet» for mandag den 23/1 foran meg. «15 SIDER SPIONEKSTRA» står det å lese som lokkemat øverst på 1.

side. Det kan tjene som akkompagnemang til det som er sitert ovenfor. Men jeg akter ikke å henge ut «Dagbladet» spesielt, det er bare en av stemmene i det hylekor som nå bygger opp det professor Galtung i et intervju den 27/1 betegner som «hysteri» og forhåndsfordømmelse av Arne Treholt.

Og nå forstår jeg hvordan avisene må ha sett ut her til lands etter 8. mai 1945. Men da var det hundretusener som ble dømt på forhånd, nå er det et eneste menneske. Jeg vet ikke om han får se avisene, de innesperrede den gang slapp i alle fall det, men hans familie får i et hvert fall anledning til å lese dem. Mitt hjerte blør, men det er jo uinteressant som emne for mersalg.

Om Arne Treholt har vært spion, og hva han har gjort, er det domstolens oppgave å avgjøre.

Den skal ha «landssviksammensetting» leser jeg og hører jeg i radio. Så får de jo blandet det begrepet inn i tragedien også, så kan det jo falle noen skygger tilbake på tidligere dømtene også.

Arne Treholt er også et menneske, like mye menneske som et hvert annet. Det må derfor være tillatt, selv om jeg vet at jeg her beveger meg inn på farlig område, å se på han og skrive om han ut fra det medmenneskelige. Jeg vet han er erklært fredløs, at han er stilt utenfor samfunnet. Var det ikke varg i veum det het i sagatiden, fritt vilt, som det tyve tapre menn nedla nede på Sørlandet.

De som var hans venner, og som han sikkert også betraktet som sine vener, har fått det så travelt med å forklare at egentlig dreiet det seg bare om et mer eller mindre flyktig bekjentskap. Igjen må

jeg trekke en parallell bakover. De var svært få etter 9. mai 1945 som våget å vedgå at de hadde pleiet omgang med landssvikere. Bare Jens Evensen står fram og sier at Arne Treholt var som en sønn for han. Han kan ikke verdsettes høyt nok for det, men jeg er redd for at evalueringen vil bli en annen.

«Hans kone, Kari Storækre, ved pianoet i deres gjestfrie hjem» står det under et av utallige bilder som illustrerer de 15 siders spionekstra som «Dagbladet» bringer. Var det bare tilfeldige bekjente som ble bedt hjem til Oscarsgate — ja, huset med leiligheten er jo også en av illustrasjonene. De som nøt gjestfriheten har vel neppe glemt det, men de kan jo lyve for seg selv og for all verden at de ble nøddet til å stikke oppom.

Er det ikke et uttrykk som he-

ter «å kaste noen til ulvene»? Selv betviler jeg ulvenes ondskap, men ikke utkasternes, og deres feighet er, etter min mening åpenbar for alle, dette riktignok under forutsetning av at ikke alle har en utkaster i seg. For da er utkasterinnstillingen enerådende.

Som jeg nevnte innledningsvis var Dag Halvorsen inne på den tanke at det snart må tvinge seg frem en debatt både om pressefriheten og individets integritet. Pressefrihet kan da ikke bety at her er det snakk om pressens frihet til å ta seg enhver frihet. Men da kan vel også jeg ta meg den frihet å påstå at det er en forbrytelse mot enhver menneskerettighet mangt av det som nå bringes til torvs i forbindelse med Arne Treholt og derved indirekte også mot hans nærmeste.

Pernille

Okkupasjonskontoen

Av sivilingeniør Harry Lindstrøm

Okkupasjonskontoen var en konto som ble ført i NORGES BANK over de uttak som den tyske okkupant gjorde under okkupasjonen 9. april 1940 til 14. mai 1945. Om denne okkupasjonskonto hersker det åpenbart uvitenhet og det som verre er.

I *Aschehoug og Gyldendal* store leksikon, skriver signatøren (MSK) jeg formoder det er prof. Magne Skodvin:

Okkupasjonskontoen. Konto opprettet av de tyske okkupasjonsmyndigheter i Norge i 1940 for opptak av kredit i Norges Bank. De tyske myndigheter hevet i 1940—45 i alt 11 003 mill. kroner på denne konto til dekning av utgifter i Norge. Som motpost ble det oppført et tilsvarende tilgodehavende for Norges Bank i Deutsche Reichskasse i Berlin. Okkupasjonskontoen utgjorde ved frigjøringen i 1945 8,1 milliarder kroner. Det ble senere avbetalt ca. 2,5 milliarder kroner, vesentlig ved hjelp av midler fra Marshall-

hjelpen. I 1958 overtok Finansdepartementet okkupasjonskontoen mot avståelse av obligasjoner til NORGES BANK for 105 mill. kr., mens resten av fordringen, 5545 mill. kr. ble oppført som et tilgodehavende for NORGES BANK under betegnelsen Statens konsoliderte konto, (MSK).

Av denne opplysning som utkom i 1980, får man vite at okkupasjonskontoen ved okkupasjonens slutt var på 8,1 milliard kroner.

I sin bok **NORGE UNDER OKKUPASJONEN**, skriver Ole Kristian Grimnes bl.a.:

Alt i alt brukte tyskerne i Norge 7,8 milliard 1939-kroner under okkupasjonen. Da er importoverskuddet overfor Tyskland trukket fra.

La oss først se litt på hva 1939-kroner er.

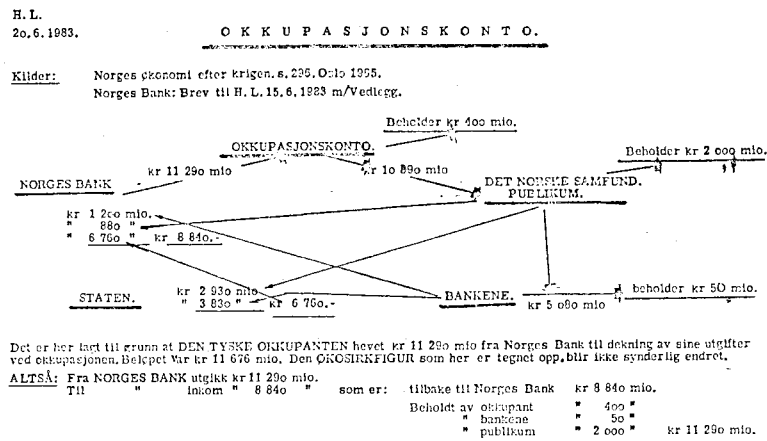
Når man skal legge til grunn eller benytte KRONEVERDIEN for de ulike år, bygger man på KONSUMINDEKSEN.

Ar	Engross- prisindeks 1959=100	Konsum- prisindeks	Konsum prisindeks 1939=100
1939	34	39,1	10
1940	44	45,6	116,6
1941	54	53,4	136,6
1942	56	56,6	144,8
1943	57	58	148,3
1944	58	59,8	150,4
1945	58	59,8	152,9

7,8 milliarder 1939-kroner skulle derfor bli 11,93 milliarder 1945-kroner, selv om dette neppe kan ha forsvevet Ole Kristian Grimnes.

I en publikasjon som kom ut

i 1965, er det antatt at den tyske okkupasjon kostet kr. 11,29 milliarder 1945-kroner. Legger vi dette tall til grunn og lager en ØKOSIRKFIGUR. Får man et bilde som dette:

Av det beløp på kr. 11 29 mill. som Norges Bank tilstillet den tyske okkupant, beholdt:

Til Staten inngikk: B: Fra folket 2 930 Fra privatbankene 3 830

A: mill. kr. Den tyske okkupant 400 Folket 2 000 Privatbankene 50

Tilbaketil Norge Bank kom: C: Fra folket 880 Fra privatbankene 1 200 Fra staten 6 760

Fra Norges Bank til den tyske okkupant .. 11 290

Tilbaketil Norges Bank 8 840 Beholdt av folket 2 000 Beholdt av okkupanten 400 Beholdt av bankene 50

Norge under okkupasjonen. Virkeligheten adskiller seg ikke synderlig fra det bilde som her er gitt.

Det norske folk betalte for okkupasjonen mens den varte bl.a. slik:

A. ved redusert levestandard. B. ved slitasje av oppsparte midler.

La oss nå se litt på de virkelige utgifter ved okkupasjonen slik som alle kunne ha fått dem oppgitt av Norges Bank:

7/5 1945 hevet av den tyske okkupant i tiden: 9. april 1940—7. mai 1945 .. kr. 11 676 667 155.28
14/5 1945 hevet ytterligere av den tyske okkupant » 4 000 000.—
Hevet i alt under okkupasjoneni tiden 9/4 1940—14/5 1945 » 11 680 667 155.28

De beløp som prof. Magne Skodvin og lektor Ole Kristian Grimnes opptrer med har intet med virkeligheten å gjøre, og det forbausende er at de i det hele tatt våger å bruke dem.

Av dette beløp nedbetalte Vidkun Quisling's forvaltning:

1/8 1944 innbetalt kr. 1 000 000 000.—
14/5 1945 innbetalt » 2 050 000 000.—
14/5 1945 betalt gj. Clearinginstittuttet .. » 287 438 197.35
24/5 1945 div. refusj. ved salg til tyskere .. » 557 033.44

kr. 3 337 905 230.79

Det er meget forbausende og det må være skandaløst for historikere ved våre universiteter, at disse tall helt er fortiet.

Vi får da dette bilde:

A: Hevet av den tyske okkupant i tiden 9. april til 14. mai 1945 kr. 11 680 667 155.28
B: Nedbetalt av Vidkun Quislings forvaltning » 3 337 905 230.79

Ikke nedbetalt av okkupasjonskonto » 8 342 761 824.49

Dette er faktisk talt et helt annet bilde enn det historikere og andre har forsøkt å fremlegge:

Dette beløp ble så redusert fra 1945 til 1960 til ca. 5 040 mill. således:

1. Ved Marshall-midler kr. 1 931 000 000.—
2. Engangsskatt, seddelinnløsning etc. ... » 288 486 209.20
3. Inndragning etc., konfiskasjon, A/S Nordag o.a. » 672 617 528.89

Et beløp på kr. 680 000 000 som vedrørte små inndragninger etc. og det ble tilbake på okkupasjonskonto kr. 5 429 964 992. 25 som i sin helhet ble bortskrevet den 21/12 1982.

I tiden 1945—1982 har ingen norsk regjering nedskrevet Okkupasjonskonto med en krone. Vidkun Quisling's forvaltning nedskrev okkupasjonskontoen

med mer enn 3,3 milliarder kroner i sin forvaltningstid som var mindre enn ca. 5 år.

Studerer man dommen og saken mot Vidkun Quisling, så er dette forhold overhodet ikke nevnt. For historiens skyld bør man i det minste nevne det.

Oslo 3, 4. sept. 1983
Harry Lindstrøm

VERRE OG VERRE

Vi blir ikke ferdig med å omtale det marxist-leninistiske Tvind-konsernet i Danmark og dets underbruk i Norge: Den reisende folkehøgskole i Hal-

den. Etter skriveriene i FOLK OG LAND har skolen mistet offentlig økonomisk støtte. Likevel ser det ut til at det er nok av penger der i gården.

Skolen er nå flyttet til Hornsjø Høyfjellshotell, som er kjøpt for 6,2 millioner kroner. Ved siden av skolen skal lærerne ha ansvaret for hotelldriften, og det er meningen å sette elevene inn som personale.

Vi må gå ut fra at de faglige organisasjoner innen hotellnæringen, bl.a. LO's Norsk Hotell- og restaurantarbeiderforening, ikke godtar en slik ordning, men stiller like store krav til Hornsjø Høyfjellshotell, som de gjør til andre hoteller i den klassen her til lands.

Vi vil nok få høre mer om Tvind.

Klassekamp på Lørenskog

Olav Hoaas som var lektor ved Storkmarknes videregående skole, mistet angivelig jobben fordi han spredte rasistisk og nazistisk propaganda i klasserummet.

På Lørenskog videregående skole har i flere år jobbet en lektor som er viden kjent for sin marxist-leninistiske indoktrinering i skolen. Hittil har ingen stoppet ham, til tross for at det under en rettsak den 22. desember 1980 ble slått fast at hans undervisningsopplegg gikk langt utover det akseptable.

Under rettsaken gikk det frem at lektoren, Halfdan Karlsen, underviser i klassekamp, og at han har lagt opp til et pensum som kort og godt kan karakteriseres som en håndbok i revolusjon.

Undervisningsstoff er bl. a. hentet fra «Klassekampen», «Ungsosialisten» og «Røde Fane».

Nå spør skoleelevene hvorfor lektor Halfdan Karlsen får fortsette på skolen, så lenge lektor Olav Hoaas må gå arbeidsløs, sparket for langt mindre graverende forhold.

ET STED Å BO

Voksant, edruelig ektepar uten barn, ønsker et sted å bo. Tar gjerne lettere oppussing, snemåking og lignende. Alt har interesse, nå eller senere.

B.m.: «HAP»

«VENNEGAVENE» er vesentlig for oss

Vi takker for 50 nye «vennegaver» på tilsammen kr. 5 460,—. Det er ennå en god del bidrag vi ikke har kvittert for. «Vennegavene» (kr. 50,— eller mer) er vesentlige for avisens drift. Vi får ingen annonser, og ingen avis kan greie seg på bare bladpengene. Derfor er det så viktig at det kommer inn en jevn strøm av vennegaver.

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.
Takk for følgende bidrag:

P., Fauske 120,—	T., Trondheim 100,—	J., Sæbyvik 200,—	S., Drammen 50,—	I., Heradsbygd 50,—
E., Mosjøen 100,—	M., Kristiansund 100,—	O., Stavanger 100,—	L., Rødberg 120,—	O., Skarnes 220,—
O., Alhusstrand 70,—	L., Eidsbygda 120,—	F., Bryne 120,—	M., Kolbu 120,—	B., Sagstua 120,—
H., Verdal 150,—	S., Viksdalen 70,—	J., Bryne 100,—	T., Nordre Toten 120,—	P., Stabekk 120,—
K., Levanger 100,—	E., Bergen 100,—	H., Kristiansand 50,—	J., Gjøvik 120,—	R., Ski 50,—
O., Hegra 120,—	E., Minde 200,—	A., Porsgrunn 120,—	M., Dovre 50,—	H., Rømskog 100,—
N., Leksvik 50,—	T., Nesttun 100,—	B., Skien 70,—	P., Lesja 70,—	E., Rygge 120,—
		O., Hjuksebø 200,—	H., Moelv 200,—	E., Gressvik 50,—
		K., Vrådal 220,—	A., Stavsjø 120,—	L., Gressvik 120,—
		O., Larvik 50,—	J., Tynset 120,—	J., Rakkestad 120,—
		S., Sandefjord 100,—	H., Ø. Rendal 70,—	K., Halden 50,—
		A., Tønsberg 200,—	J., Rena 50,—	A. G., Oslo 100,—

Redningsselskapets julehefte for 1983 inneholder følgende utsnitt, hentet fra boken «Ukjent ubåt», Aschehoug 1968:

«Folk i Gryllefjord er vant til at noen må bli igjen ute på havet. Så mangt kan skje, men 12. april 1943 står likevel som den mørkeste dagen i manges minne — ikke bare i Gryllefjord, men langs hele kysten.

Ute på Svensgrunnen 17 n. mil av land ligger denne dagen flere fiskebåter fra Gryllefjord og trekker linebrukene sine.

Her ute er de seg selv. Her merker de ikke noe til storkrigen som raser på land. Heldigvis hadde de til nå sluppet å ha tyskere i Gryllefjord, men fisk måtte de levere til okkupantene. Ellers mister de levebrødet.

Inne på land venter familier og fiskeoppkjøpere på at de skal komme inn med fangsten. I en tid uten radio hadde de lært seg kunsten å vente.

Da folk inne på land ser den første båten komme, det er «Havegga», begynner de å lure. Den går forbi bruket der fisken skal leveres og legger til lengst inne. Formasta ligger på tvers over dekket.

Folk som kommer til, ser at det renner blod nedover kinne og klærne til skipperen, Alfred Alver. Han bare siger tungt ned på lukekanten. Han er uten ord. Andre kommer til og gir forklaringen:

— Vi har tre drepte ombord. Guttunger fikk tak i forklaringen og ryktet spredte seg raskt:

— En ubåt har gått på «Havegga».

Ennå kjente ingen i land sannheten. De tre drepte ble brakt i land. Tyngst var det å bære i land den yngste, Mikal Halvorsen. Han var bare 18 år, og nå satt mor hans igjen som enke med to mindreårige barn.

De to skadde fikk også hjelp. Før folk var ferdige med dette tunge arbeidet, kom neste båt, «Øistein». Der ombord var det fem drepte! Litt senere kom «Gyda» med overlevende og en drept fra «Frøy».

Men ennå manglet en båt, «Skreien». Den visst ingen noe om. Det ble kveld og det ble natt. Men ingen «Skreien» kom.

Ukjent båt

Etter hvert som folk fikk munn og mæle igjen, kunne de begynne å fortelle.

Plutselig mens de drev på med sine fredelige sysler, haddet det dukket opp et stort, svart skrog fra vannet — en ubåt! Uten varsel hadde den begynt å beskyte «Havegga» med granater. Deretter hadde den gått mot

«Øistein» og fortsatt med å spre død og gru der også.

Ombord i «Frøy» ante de ingenting. De kunne se en ubåt nord i havet, og det kom røykdatter fra den.

— Se der, nå ligger tyskerne og skyter på hverandre.

Det hadde de sett før, så det var ikke noe å bry seg om. Med ett så de ubåten komme settende mot «Skreien» som lå litt ut for dem, og ikke lenger unna enn at de kunne se båten, men ingen detaljer. Ubåten bakk opp ved «Skreien».

— Nå er den ved «Skreien» og kontrollerer fiskepasset. Hold vårt klart når den kommer hit!

Ubåten kom. «Skreien» lå fortsatt der den hadde ligget, så de fortsatte nok som før der ombord.

Nå ser mannskapet på «Frøy» at kanonen blir gjort klar, og det smeller. Den ene granaten gikk tvers gjennom skøyta uten å eksplodere. Den andre traff i vannlinjen forut og vannet fossset inn. Odd Olsen ble drept momentant. Ingvald Pedersen som sto og skjenket seg kaffe, ble hardt skadd i ryggen og låret. Likevel prøvde han å tette hullet i båten med et ullteppe.

Forgjeves. Ingvald Pedersen døde dagen etter av blodtapet.

Skøyta gikk raskt ned. Det ville bare være minutter om å gjøre før den sank for godt.

Femti meter unna lå ubåten og fulgte med uten å foreta seg noe. Så ség den bort.

Nå ble «Gyda» det eneste håp. Det var noen spennende sekunder før de så reaksjoner der ombord. Hjelpen kom i rett tid. Ikke lenge etterpå gikk «Frøy» ned.

Da mørket falt på lå ni døde fiskere inne på Peder-brygga. Fem var hardt skadet. «Skreien» var savnet. Det var fasit så langt etter ubåtens herjinger noen minutter ute på havet.

Hvem og hvorfor?

Hvem og hvorfor ble stående ubesvart. Var det en tysk ubåt? Men hvorfor skulle den skyte på uskyldige fiskere? Tyskerne som nok var vel underrettet, ville ha det til at det var en russisk båt. Men russerne var da allierte, og de ville da ikke finne på noe slikt? Spørsmålene var mange, svarene få.

En uke etter dramaet ble de døde begravet fra en fullsatt kirke. Listen med døde var nå kom-

met opp i 17 navn, for de sju fra «Skreien» ble regnet som skutt eller druknet.

Dagen etter begravelsen kom en ny og oppskakende melding. «Skreien» var blitt funnet drivende utenfor Grøtøy i Nord-Troms, tom og forlatt. Den hadde da drevet 100 kilometer nordover.

Det var tydelig at «Skreien» var blitt forlatt i stor hast. Det var ingen tegn til kamp ombord — ei heller noen beskjed om hva som kunne ha vederfart mannskapet, likevel steg håpet.

Flere og flere ble mer og mer overbevist om at ubåten hadde tatt dem ombord. Men hvor var de?

Etter hvert kom det for dagen at en annen båt, hadde plukket ombord en ungdom som lå og drev i sjøen like ved ubåten — uten at den gjorde mine til å hjelpe. Den unge mannen var russer.

Biter av en granat med skrift på, ble også funnet. Det var russisk. Sannheten var bitter: En alliert ubåt hadde skutt på og drept uskyldige fiskere!

For de etterlatte ble det en vanskelig tid. Flere hadde mistet forsørgerne. Hvordan skulle de livberge seg nå? Det gikk på et vis. Folk var snille og ga av det de hadde. Flere innsamlinger ble også gjennomført.

Men ingen ville gå ut på det beste fiskefeltet mer, Tyskerne (Forts. side 8)

«... en med Norge forbunden stat»

HISTORIEN OM GRYLLEFJORD-TRAGEDIEN I APRIL 1943

Peter den Store's drøm lever

Av Petter den Lille

En Romeriks-bonde sa forleden, da Sovjet-forhandlerne brådte fra Genev-forhandlingene i rakettsaken: — Ja, dom vart missformærma, og nå har'om dreie himmat! — og nå setter'om ut så mye rakketter over heile østsonen, att'e blir itte att dyrka mark... Det var som trøer'n att'e vi itte greide dom da vi var derborte for førrogtjue år sea, da hadde vi itte hatt detta spetaklet gående håkke i «Sjennev» eller andre steller... Ja, je og kammrata mine dro ut førti år for ti'lin vi, det vi såg dengongen det ser vel heile væla nå... men, her låkker dom att aua og trur på julenissens som i 1940... Pol-tikkera er naive, det sier je rett ut. Men, skær vi ha fred, så må'n hülle ukruttet unna seg med meir enn avtaler og prat... vi har sett at russera er gar'harde! Å tala ved dom, eller bli enige med dom, har ingen zweck som tyskeras sa det. Nei, dom i Kreml dom gjør akk'eratt som dom vil, og hadde dom itte fått hjelp ta amm'rikanera i «42» og åra deretter, så sku'du fått sett!!... det værste var jo at dom vart sløppin heilt gratis inn over dom sakeslause i østeuropa, for tid og evighet... der var nok amm'rikanera for godtruende og smille... je trur det ja... Rek-tignok mista russera mye folk under krigen, men tel gjengjeld fekk dom mye nytt landområde, og ennå meir folk å herje og hersse med, og akk'eratt det passer dom. I hvert fall ledersa, som kan sitte trygt der dom bestemmer og beslutter. «Moskva kjenner ingen tårer» sa'n Harjo, men, den allminnelige russer har nok felt mange... dom har'te noe valg. Det er fært veit du!

Og snart har vel itte vi noe heller, dersomatte vi itte årner oss så vi kan bite ifrå oss. Utta våpen gir ingen fred! Det skær'tel såpass mye ta det mest avangserte som finnes, så en angriper passer labba sine! Og akke'rat slikt kunne vi vel få det vi ville i frå NATO, sku je tru. Da behøvde vi itte 30—40 tusen mann inne tel militærtjeneste, med det dom kæller konn'vensionelt utstyr, men det ville greid seg med 3000!! Og så lære opp resten til sivvilt beredskap!!

Og anni nyttig lærdom, disiplin og alminnelig god følk-skikk... Denna demmonstringa mot alt en itte liker, den er jo heilt på jor'e! Nei, vil vi ha fred med nabo'n, må itte nabo'n komma, utta med jordloven i hand, og si: — nå tar je en beta ta jordvegen din! Og vil du itte så setter je fyr på husa dine ei natt... så kan du ha det så godt! Tru itte at Sovjet setter betingelser uttover det som passer dom... dom pla ite å gjøra det annennstand... og når det gjelder rakketter, med ett eller to stridshuer, så sku'je gjenna ha sett at det sto like tett ta dom som du ser gar'staur derborte, langs heile grensen oppetter!

Du vei, at det som er meir enn to bomber i den væla, det er to for mye, enten dom blir frakta under et bombefly, eller sitter på en rask rakkett. Å få bomba tur væla det lar seg vel neppe gjøra nå... Je skjønner heller itte åffer russerra er så redde for amm'rikaner'n? Og oss europeera, nå som att'e tyskra er okkupert og overvaka på snart 40. året! Franskmenna har jo vøri østover en gong før — og frøsi i hæl på det nærmeste — og

tyskra gjør itte den tur'n omatt det je vil tru, det vart jo for kaldt for ta'smerrs dom au... for vinter'n der serr'u, den må du ha opplevd for å skjønne noe tå! For å greie seg der, så må du ha vøksi opp enten på Tolga eller Røros, eller på Finnmarksvidda... Dom som kunne greie seg — tel nød — denti vinter'n setter inn for full styrke, det kan væra oss norske, svensker og finner... men je trur neppe no'n idag streber etter å ha kontroll over sovjet-russisk territorium... det ser nesten ut som ingen ansvarlige vil ha no'n kontroll med det heller! Utta amm'rikanera da... Her ser ut som det er som i 1940, at det forventes at andre skal komma i nødens stund... og je skjønner itte amm'rikaner'n hell je, som gidder å bry seg med oss i Europa meir. Nå har'n vøri her to gonger mens je har levd, for å røske og rødde opp, og enda så står'n på for å berja oss! Og enda legger vi kjelker i vegen for'n!

Je skjønner det slik je, at'n vart vel forbanna på russer'n sist han var her med mannskaper, da'n såg ganske snart etter krigs-slut, at Sovjet-russera hadde sat igang den 3. verdenskrig før den 2. var slutt! Det er soleklart at russera la planene lenge før Berlin vart tatt, og hensikten blei heilt klar da Berlin-krisen kom i -47/-48. Ja, det var sandelig ei fin takk for hjelpa tel amm'rikaner'n!! Assen trur'u det hadde vøri her om amm'rikaner'n itte hadde høldt seg her i Europa frå den tid? Sovjet-russisk menntalitet er den samma nå som dengongen, og så har'om så inderlig god tid! Nå driver dom på

det psykologiske planet, og snusker og stæler iddéer frå amm'rikaner'n så fort det lar seg gjørra... Nei, je skjønner godt at amm'rikaner'n heller sender en rakkett luftvegen — om det er nø'vendig — enn gutta sine sjø- eller luftvegen, det er da soleklart. Det det står om nå er itte å få istand en krig med russera, men å hülle dom i sjakk! Det politiske sysstemet dom har, det passer itte for osst. Med dét vart det nok itte så mange tura til Spania vinterstid, eller tel Sverige og Danmark på handle-turer! Dét trur nå itte je da... Je har vøri redd kommunismen heilt ifra 30-åra je, og dét har je ti'e konsekvensen tå! Ja, du veit det er rart, her setter folk opp musefeller for å verje seg mot små krek tå mus i hus og hytter, men, å ville tenke «litt stort» og realistisk på det som verre er enn mus, det har vi visst itte intelligens tel... Det er itte det atte je trur på no'n atomkrig, men russera har nok meir enn rakketter, og stridshuer på dom, tel bruks. Sku dom ha løst tel å komme med «det konvensjonelle» over grensen, og true med at dom har atombomber i værste fall, så er vi så små at vi trenger det aller, aller beste og sterkeste å true telbarsatt med, for vi her har intet å tape men alt å vinne på å ha styrke som avskrekker. Og denne finnes det hysteriske «knehøner» i Europa, og her i Norge ikke minst, som frasier seg! Fortsatt lever Peter den Store's drøm om isfrie havner til det store hav. Vi har dem!! Og det vet Sovjet-russera, som begynte så smått å ta en bit fra Finland da Finland sku få «fred» i 1940. Og slik fikk vi også felles grense... Nå har je dossert fært, Per, men det var godt å få sagt det.

Petter den Lille

Syndebukken...

(Forts. fra side 1)

forlag, aviser og kringkasting, i læreverket fra førskoletrinnet og frem til universiteter og høyskoler, innenfor kultur og kunstliv og innen alle terapeutiske tjenester. Det er dem nu alle maktpliggende å gjøre Arne Treholt til et tragisk privattilfelle.

Konsekvensen

I virkeligheten er han denne mennesketypes mest konsekvente representant. Han har tatt konsekvensen av sin ideologi og betaler for den gjennom sitt avslørte forræderi. Hvorvidt han har fått noen kroner som leivesvenn, er uvesentlig i dette perspektiv. En mann med Arne Treholts kvalifikasjoner, ville være i stand til å tjene penger på annet vis hvis det var økonomi det gjaldt. Nu er han tatt. Men hans meningsfeller kan rolig fortsette å arbeide for de sikkerhetspolitiske mål som entydig tjener Sovjet-unionens militære og maktpolitiske interesser.

Ja, dessverre, slik er virkeligheten.»

«Det er bare et skritt fra den Tarpeiske klippe til Capitoll»

Dette er riktignok en fri om-skrivning av det gamle sitat, (tilskrevet Mirabeau) men det har en stor gyldighet når det gjelder de menn i Arbeiderpartiet som saboterer vårt forsvar.

La oss bare nevne Nygaardsvold og hans regjering som slapp RIKSRETT etter 1945. Han selv fikk i stedet BORGERDÅDS-MEDALJEN I GULL. (I likhet med tidligere statsminister Einar Gerhardsen.)

Derfor kan sitatet ha sin fulle berettigelse. Vi kunne også her nytte Napoleons yndlingssetning om at «det er bare et skritt fra det sublime til det latterlige». (for ikke å si det tragiske).

Ut fra dette vil vi tro at Arne Treholt om femten eller tyve år ville bekle statsministerstillingen i Norge hvis Arbeiderpartiet noensinne skulle komme til makten igjen.

AV

PLASSGRUNNER

må vi forbeholde oss retten til å forkorte innkomne manuskripter. Oftest gir vi innsenderen varsel om dette, men like før vi må levere manuskripter til setting, kan det bli for liten tid til det.

AVERTER I

FOLK og LAND

Claus i dag:

Tre spørsmål

Politologer — det er de mennesker der arbejder med politik som videnskap — i den vestlige verden beskæftiger sig i disse år med tre spørsmål, der angår os alle.

Skal demokratiet beskyttes mod folket? Hvilke metoder må demokratiet anvende til at beskytte sig mod ikke-demokratiske kræfter — og duer demokratiet i det hele taget?

Det er spørgsmål der — forstærket — trænger sig på i forbindelse med raketdebatten.

Som bekendt har millioner af mennesker i Vesten opponeret mod de beslutninger deres parlamenter — på god demokratisk vis — har truffet.

Ikke desto mindre virker det stærkt, når man på TV ser, hvorledes politi i kampuniformer tæsker løs på formummede demonstranter, og kvinder i hobetal trækkes og bæres bort fra raket-

positionerne i England.

Samtidig med, at vi ved, at i østlandene risikerer man 15 års tugthus, hvis man demonstrerer mod raketvåben. Fra den kant hører man selvsagt kun enkelte spagfærdige pip.

Det tredje spørgsmål — om demokratiet i det hele taget duer og har en fremtid — er måske det mest jordnære og for os interessante.

Det har jo tydeligt vist sig, at teknologien ikke fremmer demokratiets sag. De intelligente og foretagsomme blir stadig kloge og mere dygtige — på bekostning af de mindre intelligente og initiativrige, som ikke benytter de chancer teknologien byder på.

Men mod teknologien kan man ikke lovgive med andet end opsættende virkning. I det lange løb sejrer den. Med katastrofal ulighed i samfundene til følge.

Til alt dette kommer, at ungdommen — utålmodig som ungdom altid har været — mister stadig mere tillid til, at demokratiet kan løse de problemer, der trænger sig på.

Rundspørger ved amerikanske universiteter viser, at kun knapt 20 pct. af de studerende anser demokrati for en funktionsduelig samfundsform — medens omkring 85 pct. anser den som den mest ønskværdige i teoretisk henseende.

Der er ganske vist ikke heller megen tillid til de socialistiske og liberale samfundsmodeller — kun omkring 12-15 pct. Og hvad så?

Jo — næsten 90 pct. af de studerende formoder, at fremtidens samfundsmodel blir et «teknokrat» — et samfund, hvor så godt som alle samfundsmæssige beslutninger træffes på grundlag af logik. Den videnskap Aristoteles grundlagde har i årenes løb udviklet sig til grænsevidenskab mellem matematik, filosofi og økonomi.

Teknokratiet vil medføre et skred i vedtagne normer, moral og etik og blive et barsk samfund at leve i.

For nogle mere end for andre. Vi må jo huske på, at vi i vore land lever i «smørhul», hvor den megen snak om «fattigdom» og «sultecirkulærer» ville udløse homeriske latteranfald hos 90 pct. af verdens befolkning. Hvis de da overhodet tog notits af den.

Men de lever i vorvejen i «svøm-eller-synk» samfund, så deres omstillingsproces vil ikke volde de store vanskeligheder. De er forresten allerede i fuld gang med den.

Hvad med os?

Arbeids- tjenesten kommer igjen

Landskonferansen for Tillitsmenn i Forsvaret har de siste årene stadig vedtatt å be myndighetene om å få vurdert spørsmålet om en obligatorisk samfunnstjeneste for all norsk ungdom. Man har også gjentatte ganger bedt om myndighetenes prinsipielle syn på at bare 2/3 av mannlig norsk ungdom avtjener den verneplikten de ifølge grunnloven er pålagt.

Nå har det imidlertid kommet et alternativ i saken, fra et annet hold enn soldatenes tillitsmenn. Formannen i Unge Høyres Landsforbund, Sveinung Lunde, tok saken opp i et foredrag han holdt på Forsvarets høyskole. Lunde sa blant annet at dersom Forsvaret ikke makter å nyttiggjøre seg et helt årskull, bør man vurdere en generell samfunnstjeneste hvor også oppgaver utenfor dagens rammer kan komme inn. Han mente videre at det måtte vurderes om en slik samfunnstjeneste også bør omfatte kvinner. Vi vet også at flere politiske partier har sagt ja til samfunnstjeneste på prinsipielt grunnlag.

(«Forsvarets Forum»
nr. 1 - 1984)

Tid til forberedelse

Arets generalforsamling i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) skal arrangeres *lørdag 5. mai*.

Sett et digert kryss i almanaken, og reserver helgen for et hyggelig Oslo-opphold, hvor du vil møte mange av dine gamle venner.

Vi vil senere komme tilbake til generalforsamlingen, der dagsorden byr på interessante saker.

Vi trenger eldre fotos

INO's samling av fotografier er altfor dårlig.

Den ansvarlige for denne del av arkiveringen ber oss skrive at det innestås for rask retur av filmer eller slides vi får låne.

Se etter i skuffer og skap, på loft og i kjeller: kanskje finner du fotos fra «den gang».

Bruk adressen: **A/S Historisk Forlag**
Boks 924 Sentrum, Oslo 1.

Over på norske hender

Filharmonisk Selskaps orkester blir styrt fra Moskva.

Vi har tidligere pekt på dette i leder.

Den partitro, sovjetiske Marris Jansons dirigerer fortsatt orkesteret, og får stadig direktiver fra Kreml hvem som skal stå på scenen i Oslo Konserthus som gjestesolister. Kunstnere som ikke liker Sovjetisk styresett får følgelig ikke opptre, og blant disse er avhoppere fra kommunistiske land. En av verdens fremste pianister, eksilrusseren Ashkenaszy, er en av dem som er nektet å spille med Filharmonisk Selskaps orkester. Hans tilbud om å spille i Oslo ble først avvist under henvisning til hans honorarkrav, men da han senere generøst tilbød seg å opptre gratis med Filharmonisk Selskaps orkester, ble også dette avfeid.

Først da kom det noen reaksjoner i pressen fra konsertpublikumet, som søkte etter årsakene til at styret i orkesteret lot seg dominere av kommunistene.

En av de få nordmenn som støtter dominansen er NRK's Moskva-korrespondent: Steinfeld. Derfor har han vel også fått en meget høy stjerne i Kreml.

Det kan neppe gjøres noe med Steinfeld, da selv Stortingsmedlemmer er med på å støtte undertrykkere.

Når det gjelder styret i orkesteret stiller saken seg annerledes. Her kan publikum gjøre noe: Næmlig ved å boikotte orkesterets konserter, inntil styret er gått av, og Marris Jansons er satt på Moskva-expressen.

«... En med Norge forbunden ...»

(Forts. fra side 6)

truet og ba, men ingen ting hjalp, Svensgrunnen fikk ligge i fred til krigen var over.

Et postkort med håp

Noen dager etter 2-årsdagen for dramaet, er det kø utenfor postkontoret i Gryllefjord. Grunnen er et enkelt, lite postkort fra en kvinnelig, finsk journalist. Hun hadde vært i kontakt med mannen på «Skreien» i en interneringsleir i Sovjet. Hun lovet dem å skrive og si fra at de nok skulle komme hjem igjen!

Mai 1945 kom, og med den våren og freden. Men ville de internerte komme?

En måned senere ble det bekreftet.

Tidlig en morgen dro folk kjensel på en kar som ble satt i land fra én skøyte. Han var alt krabbet til køys på pensjonatet, da det gikk opp for folk hvem det var. Rasmus Johansen, yngstemann på «Skreien», og den eneste ombord som ikke var fra yttersiden av Senja, men Laukhella — ei lita grend ved Finnesrenna.

Om han hadde tenkt å sove, var det umulig nå. Han måtte forklare. Dessverre visste han ikke så mye om de andre. Noen skikkelig forklaring hvorfor de ble skutt på og internert, hadde han heller ikke. Selv hadde han av kjedsomhet gått inn i hæren som radiomann og vært på flere oppdrag i Finnmark under krigen.

Ett helt år skulle gå før tre andre overlevende fikk begynne på hjemturen. De tre andre var avgått ved døden i Sovjet. Den 19. april 1946 kunne de tre begynne på den lange reisen hjem. 28. mai var de kommet til Åbo. Der ble de satt ombord i ferga til Sverige uten pass og uten penger. Fremme i Stockholm ble de puttet i fengsel til identiteten var undersøkt. Etter et par dager bar det rett til Oslo. Noen dagers hvile der, og de tre kunne begynne på turen nordover.

Da båten la til kaia i Gryllefjord til toner fra musikkorpsset, la Magnus Torgersen handa på rekka og hoppet i land som om han bare hadde vært en snartur i Harstad.

Det ble ikke sagt mange ordene der på kaia. De som var der forstod, og lot de hjemvendte få gå i fred.»

Denne bok er antagelig ikke mer å få i handelen, og det er synd, for den er meget lesverdig. Den er skrevet med en balanse og med en menneskelig undertone som gjør den til et enestående dokument fra krigstiden. Det finnes faktisk ikke en setning som det er grunn til å sette spørsmålstegn ved. Intet hat, ingen propagandafloskler og ingen selvforherligelse.

Bare bokens tittel kan virke misvisende. Det fremgår nemlig klart av innholdet at båten var russisk.

I verket «VARE FALNE» er alle som ble drept eller omkom i russisk fangenskap hederlig omtalt. Men her er man svært omhyggelig med å fortelle at angripende krigsskip var tyske, når så var tilfelle, men under omtalen av hver enkelt fiskers skjebne nøyer man seg med å fortelle at han ble drept under beskytning fra en ubåt, uten nasjonalitetsangivelse, til tross for at denne var helt klar da verket «VARE FALNE» ble skrevet, nemlig russisk.

Boktjenesten

Postboks 924 Sentrum, Oslo 1. Telefonbestilling: (02) 19 06 71.

NS-MEDLEMMENES SYN:

Serien: «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 65,-
.... » — » — NS og fagorganisasjonen	» 80,-
.... » — » — Fra kirke- og kulturkampen	» 85,-
.... » Einar Syvertsen: Også dette bør være sagt	» 75,-
.... » Alle 4 bind: Supplement til okkupasjonshistorien ..	» 240,-
— — — — —	
.... » Finn Kjelstrup: Den norske kapitulasjon	» 20,-
.... » A. I. Bru: Professor på ville veler	» 50,-
.... » Trygve Engen: Jeg er Ingen landssviker	» 25,-
.... » Adolf Hoel: Universitetet under okkupasjonen	» 25,-
.... » Walter Fyrst: Min sti. NS blir til, o.m.a.	» 95,-
.... » H. Franklin Knudsen: I Was Quislings Secretary ..	» 55,-
.... » Per Lie: Sannheten om Teiavåg-affæren 1942	» 15,-
.... » Sigurd Mytting: Politisk dømt	» 35,-
.... » Kai Normann: Diktene Laurbærkransen	» 20,-
.... » Arne Tellefsen: Når forsåret forfaller	» 25,-
.... » H.r.advokat Albert Wiesener: ASTRID D. D. D. Et offer for krigspsykosen under och efter den tyska ockupationen av Norge	» 100,-

GAVEBOKEN:

.... eks. Maria Quisling's dagbok og andre etterlatte » papirer	kr. 55,-
--	----------

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och International Rätt:	
Den norska rättsuppgårelsen	kr. 50,-
.... » Referat og utdrag på norsk av ovennevnte	» 5,-
.... » Lyder L. Unstad: Quisling. The Norwegian Enigma ..	» 40,-
.... » Forbundet: Gi oss rettsstaten tilbake	» 5,-
.... » Forbundet: § 104. Mere lys over rettsoppgjøret ..	» 10,-
.... » Universitetsforlaget: Fra idé til dom	» 55,-
.... » Admiral Herman Boehm: Norge mellem England og Tyskland	» 60,-
.... » Berner Hansen: Mannen bak søylen (Om prof Wilh. Rasmussen)	» 80,-
.... » Pastor A. E. Hedem: Quo vadis Norvegia	» 30,-
.... » O. Hedalen: Er det begått en skammelig urett mot en hel del av våre landmenn?	» 5,-
.... » Ralph Hewins: Quisling — profet uten ære	» 50,-

SPESIALTILBUD:

.... eks. Thorkild Hansen: Proessen mot Hamsun ..	kr. 75,-
--	----------

FRONTKJEMPERNE:

.... eks. Frode Halle: Fra Finland til Kaukasus	kr. 70,-
.... » Ben Esper: Tsjerkassy (Norsk ambulanseskjører på østfronten 1943-44)	» 90,-
.... » R. Schulze-Kossens: Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen	» 175,-

DANSK LITTERATUR:

.... eks. Erik Haaest: Udyr - eller hva? (Dødsdømte)	kr. 20,-
.... » Gary Allen: Ingen tør kalde det sammensvergelse (Hvem trekker i trådene?)	» 50,-

DANSK NYHET:

.... eks. John Galster: Amagers Erobring. Den 3. verdenskrig. Kunsten å bekjempe kommunister	kr. 45,-
--	----------

Portofri forsendelse ved forskuddsbetaling til: **Postgiro 5 15 46 38.**
Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i **kontanter** eller **frimerker.**
(Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted: